

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI
O'QUV VA O'QUV MAKTABI
TARBIYA VAZIRLIGI

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI
INNOVATSIYA VA
ENTREPRENERLIK VAZIRLIGI

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI
INNOVATSIYA
VA ENTREPRENERLIK
VAZIRLIGI

BOШLANGIЧ SINFOŃA TILI TAЪLIMINING UZVIYLIGINI TAЪMINLAŞDA INNOVACIION TEKHOLOGIYALARĐAN FOYĐALANIŞ

MAVZUSIDA VAZIRLIK MIKESIDAĐI
ILMIY-AMALIY KONFERENCIYA

MATERIALLAR

BUKORU MIKESI

BUKORO-2020

BOSHLANG'ICH TA'LIMGA AXBOROT KOMMUNIKATSIYA VOSITALARINI JORIY ETISHDA O'QITUVCHI INNOVATORLIGI

*Sh. N. Kurbanova, BuxDU o'qituvchisi
N.To'ymurodova, BuxDU 3-kurs talabasi*

Ta'limda ijobiy natijalarga erishish va tarbiyaviy ishlar ni samarali tashkil etish Ta'limda ijobiy natijalarga erishish va tarbiyaviy ishlar ni samarali tashkil etish o'qituvchining innovatsion faoliyati bilan bevosita bog'liq bo'lgan jarayondir. Zamonaviy o'qituvchiga qo'yiladigan talab darsda axborot texnologiyalaridan foydalanish va o'quvchilarga zamonaviy bilimlarni egallashga o'rgatishdir.

Kalit so'zlar: axborot texnologiyalari, usullar, "Hisoblashni o'rganish", "Alaber", "5x5".

Достижение положительных результатов в образовании и эффективная организация воспитательной работы - это процесс, непосредственно связанный с инновационной деятельностью учителя. Требование к современному учителю заключается в использовании информационных технологий в классе и в обучении студентов приобретению современных знаний.

Ключевые слова: информационные технологии, методы, «Учимся считать», «Алгебра», «5x5».

Achieving positive results in education and effective organization of educational work is a process directly related to the teacher's innovation activity. The requirement for a present-day teacher is to use information technology in the classroom and to teach students to acquire modern knowledge.

Key words: *Informational technology, methods, "Learn counting" "Aljabr", "5x5".*

Achieving positive results in education and effective organization of educational work is a process directly related to the teacher's innovation activity. The requirement for a present-day teacher is to use information technology in the classroom and to teach students to acquire modern knowledge.

Key words: *Informational technology, methods, "Learn counting" "Aljabr", "5x5".*

Bugungi kun o'qituvchisiga barkamol avlodni tarbiyalab voyaga yetkazishdek mas'uliyatli vazifa yuklangan bo'lib, ta'lim mazmunini takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni belgilab olish, zamon bilan hamnafas bo'lib, ta'limning zamonaviy texnologiyalarini joriy etgan holda o'quvchilarda o'z faniga qiziqish uyg'otishlari, hurmat-ehтиrom tuyg'ularini shakllantirib borishlari talab etiladi.

Ta'limda ijobiy natijalarga erishish, eng avvalo, yosh avlodga ilmiy bilim asoslarini puxta o'rgatish, ularda dunyoqarash hamda tafakkur ko'lamini kengaytirish, ma'naviy-axloqiy sifatlarini shakllantirish borasidagi ta'limiy-tarbiyaviy ishlarni samarali tashkil etish bilan belgilanadi. Bu borada ta'lim-tarbiya jarayoniga ko'plab o'zgartirishlar kiritilmoqda, yangicha yondoshuvlar tadbiq etilmoqda. Shulardan birisi, axborot-kommunikatsion texnologiyalardan foydalanib dars o'tishda mashg'ulotlar samaradorligini oshirishga erishish hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi»da ta'lim muassasalarining moddiy texnik va axborot bazasini mustahkamlash, o'quv-tarbiya jarayonini yuqori sifatli o'quv adabiyotlari va ilg'or pedagogik texnologiyalar bilan

ta'minlash uzluksiz ta'lim tizimini axborotlashtirish masalasi alohida qayd etilgan[1]. Bundan kelib chiqqan holda ta'lim jarayoniga axborot-kommunikatsion texnologiyalarini joriy etish davr talabi hisoblanadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun yaratilgan elektron darslik, qo'llanma va taqdimotlardan o'quv jarayonida keng foydalanilmoqda.

O'qish, ona tili, matematika, texnologiya va tabiatshunoslik fanlarini o'qitishda axborot texnologiyalari yordamida turli xil ko'rgazmali slaydlardan dars jarayonlarida foydalanish mumkin. Masalan:

- o'qish va ona tili fanlarida katta ekranda harflarni, so'zlarni bir-biriga qo'shib o'qish, so'ngra kichik ertak va hikoyalarni o'qish, harflarni to'g'ri va chiroyli yozish;

- matematika fanida oddiy amallardan foydalanib, slaydlar yordamida masalalar yechish, turli xil hisob-kitobli o'yinlar tashkil qilish;

- texnologiya fanidan kata ekranda namoyish qilingan tasvirlar orqali o'quvchilar o'zlari yasaydigan narsa buyumning yasash texnologiyasini bevosita kuzatishlari;

•tabiatshunoslik fanidan tabiatdagi hodisalar haqidagi sodda slaydlar yordamida tushunchalar berish mumkin.

Ushbu usullardan foydalanish yosh va bilimga chanqoq o'quvchining og'zaki nutqini rivojlanishiga, og'zaki hisoblash malakasini oshishiga, ijodkorlik, izlanish va fikrlash qobiliyatini rivojlanishiga turtki bo'ladi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun RTM tomonidan yaratilgan "Sanashni o'rganamiz", "Alifbo saboqlari", "Aljabr", "5x5", kabi elektron dasturlar o'zining qiziqarliligi, o'quvchilar yoshiga mosligi, foydalanish uchun soddaligi, intellektual

salohiyatni rivojlantirish, mantiqiy mushohada yuritishga chorlashi bilan ahamiyatlidir. Quyida matematika darslarida keng qo'llaniladigan elektron ishlanmalardan ba'zilarini keltirib o'tamiz:

"Sanashni o'rganamiz" – boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun matematika fanidan elektron o'quv vositasi. Mazkur elektron dars ishlanma orqali boshlang'ich sinf o'quvchilari 4 amalni bajarish ko'nikmasini hosil qilish bilan birgalikda kompyuterning "sichqoncha" qurilmasidan foydalanish ko'nikmasi shakllantiriladi.

"Aljabr" - 1-sinf matematika darslarida foydalanish uchun mo'ljallangan dastur hisoblanadi. Dastur orqali o'quvchilar 10 ichida raqamlashni, tartiblashni, qo'shish va ayirish amallarini bajarishni, taqqoslashni o'rganadilar. Dastur o'quvchiga og'zaki misol yechishning avtomatik darajada o'zlashtirish imkonini beradi. Shuningdek, mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

"5x5" - 2-sinf matematika darslarida foydalanish uchun mo'ljallangan bo'lib, karrali jadvalni o'rgatuvchi dastur hisoblanadi. Dasturning takrorlash qismida kompyuterning o'zi tartib bilan 2 dan boshlab 9 gacha karrali jadvalni o'rgatadi. Imtihon qismida esa o'quvchi mustaqil ravishda jadvalni ishlab chiqadi. Shunisi e'tiborliki, bir xonani bajarmasdan turib, ikkinchisiga o'tmasligi o'quvchini o'z ustida ishlashiga majbur etadi. Dasturni o'qituvchi uchun haqiqiy yordamchi desak bo'ladi. Chunki, sinfnig 30-40% o'quvchisi karrali jadvalni o'rganishida qiyinchilikka duch keladi. Dastur o'sha o'quvchilarga karrali jadvalning avtomatik darajada o'rganishlarini kafolatlaydi.

Bugungi kun o'qituvchisiga qo'yilayotgan talab, dars jarayonida axborot texnologiyalarni qo'llay olishi, o'quvchilarni kompyuterdan erkin foydalanishga, zamonaviy bilimlarni puxta egallashga, ma'nan yetuk shaxs bo'lib yetishiga o'rgatishdan iborat.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМ МЕТОДИКАСИ КАФЕДРАСИ

**“БОШЛАНҒИЧ СИНФ ОНА ТИЛИ ТАЪЛИМИНИНГ
УЗВИЙЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА ИННОВАЦИОН
ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ”**

**МАВЗУСИДА ВАЗИРЛИК МИҚЁСИДАГИ
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ**

МАТЕРИАЛЛАРИ

2020 йил 16-17 март

БУХОРО - 2020

КОНФЕРЕНЦИЯНИНГ ДАСТУРИЙ ҚЎМИТАСИ

- О. Х.Хамидов – Бухоро давлат университети ректори, иктисод фанлари доктори, профессор, раис.
- О.С.Қахҳоров – илмий ишлар ва инновациялар бўйича проректор, раис муовини.
- Ў.У. Рашидов – молия ва иктисод ишлари бўйича проректор, аъзо.
- Қ.Р.Тўқсонов – мактабгача ва бошланғич таълим факультети декани, аъзо.
- Ю.Ю.Азимов – мактабгача ва бошланғич таълим факультети ўқув ишлари бўйича декан ўринбосари, аъзо.
- Н.О. Сафарова – мактабгача ва бошланғич таълим факультети ёшлар билан ишлаш бўйича декан ўринбосари, аъзо.
- А.Р.Ҳамроев – бошланғич таълим методикаси кафедраси мудири, аъзо.
- Ю.А. Пулотова – бошланғич таълим методикаси кафедраси ўқитувчиси, котиб.

КОНФЕРЕНЦИЯНИНГ ТАШКИЛИЙ ҚЎМИТАСИ

- О.С.Қахҳоров – Бухоро давлат университети илмий ишлар ва инновациялар бўйича проректор, раис муовини.
- Қ.Р.Тўқсонов – мактабгача ва бошланғич таълим факультети декани, раис муовини.
- Г.Т. Зарипов – ИТ, И ва ИПКТБ бўлими бошлиғи, аъзо.
- Ю.Ю.Азимов – мактабгача ва бошланғич таълим факультети ўқув ишлари бўйича декан ўринбосари, аъзо.
- Н.О. Сафарова – мактабгача ва бошланғич таълим факультети ёшлар билан ишлаш бўйича декан ўринбосари, аъзо.
- А.Р.Ҳамроев – бошланғич таълим методикаси кафедраси мудири, аъзо.
- Ф.М.Қосимов – бошланғич таълим методикаси кафедраси доценти, аъзо.
- Ғ.М.Сайфуллаев – бошланғич таълим методикаси кафедраси доценти, аъзо.
- Н.Б.Адилова – бошланғич таълим методикаси кафедраси катта ўқитувчиси, аъзо.
- Р.А.Қўлдошев – бошланғич таълим методикаси кафедраси ўқитувчиси, аъзо.
- Р.Х.Жумаев – бошланғич таълим методикаси кафедраси ўқитувчиси, аъзо.

Тўплам Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2020 йил 13 февралдаги “Вазирлик тизимидаги олий таълим ва илмий-тадқиқот муассасаларида 2020 йилда ўтказиладиган илмий ва илмий-техник анжуманлар режасини тасдиқлаш тўғрисида” 116-сонли буйруғига ижросини таъминлаш мақсадида 2020 йил 16 март куни Бухоро давлат университети Бошланғич таълим методикаси кафедрасида “**Бошланғич синф она тили таълимининг узвийлигини таъминлашда инновацион технологиялардан фойдаланиш**” мавзусидаги илмий-амалий конференция материаллари асосида тузилди.

Тўпламга киритилган мақола ва тезислар мазмуни, илмийлиги ва далилларнинг ҳаққонийлиги учун муаллифлар масъулдирлар.

Масъул муҳаррир:

А.Р.Ҳамроев, педагогика фанлари номзоди, доцент

Тақризчилар:

Б.Р.Адилов, педагогика фанлари доктори, профессор
Ю.Ю.Азимов, филология фанлари номзоди, доцент

Мундарижа

<i>Хамидов О.Х.</i> Таълим ислохоти ва инновацион технологиялар	3
<i>Қахҳоров О.С.</i> Иқтисодий таълимнинг шахс камолотидаги ўрни	5
І ШЎЪБА	
БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМДА ЎҚИТИШДА ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ФЙДАЛАНИШНИНГ СИФАТ ВА САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ	
<i>Чориев Т.</i> Янги авлод она тили дарсликларини яратишда замонавий талаблар	7
<i>Авезов С., Авезова З.</i> Бошланғич она тили дарсларида нуткий кўникма ва малакаларни ривожлантириш воситалари	9
<i>Маҳмудов М.Н.</i> Boshlang'ich ta'limda o'zlashtirish jarayonining didaktik asoslari	11
<i>Хамроев А.Р.</i> Она тили таълимини моделлаштиришнинг методик имкониятлари	13
<i>Азимов Ю. Ю., Юсуфзода Ш. Ю.</i> Болаларга компьютер ёрдамида математик каллиграфияни ўргатиш	18
<i>Ergasheva G.M., Sakibayeva T.I., Annageldiyeva D.I.</i> Boshlang'ich sinflarda ona tili ta'limida multimedia vositalaridan foydalanish	22
<i>Бабаева Ш.Б.</i> Потребность в методике моделирования синтаксических понятий в преподавании родного языка	25
<i>Қо'лдошев Р. А.</i> Чарақай о'қувчиларда yozuv ko'nikmalarini shakllantirish	28
<i>Saidmatatova M.</i> Она тили darslari va qo'shimcha mashqlar	30
<i>Муллажанова М. А.</i> Повышение качества и эффективности использования некоторых видов инновационных технологий на уроках русского языка в начальной школе	32
<i>Toshboyeva M.</i> Yozuv darslarida mustaqil faoliyat turlari	35
<i>Yunusova Z.</i> Она тили darslarida muammoli vaziyatlar metodi	37
<i>Баротова Н.</i> Бошланғич синф ўқувчиларида креатив ёндашув асосида ижодкорлик фаолияти сифат ва самарадорликни ривожлантириш	39
<i>Шарипова Х.</i> Бошланғич синфларда ўқитишнинг илғор технологиялардан фойдаланишнинг педагогик асослари	42
<i>Egmatova Z.</i> Boshlang'ich sinflarda son so'z turkumini o'rganishda ta'limiy o'yinlardan foydalanish	45
<i>Садуллаева М. Г., Хабибуллаева М.</i> Формы и методы педагогического взаимодействия учителя с учащимися на уроках русского языка	48
<i>Хамдамова М.Б.</i> Модалликни ифодаловчи лексик бирликлар	52
<i>Қо'лдошев Р. А.</i> Maktab o'quvchilarining grafik va kalligrafik qobiliyatlarini shakllantirishning metodologik asoslari	54
<i>Ergasheva T.Sh.</i> Boshlang'ich ta'limda interfaol usullardan foydalanish	57
<i>Abdurahmonova M., Sharipova N.</i> Til va nutq jarayonida uchraydigan muammolar va ularni oldini olish yo'llari	59
<i>Mirzoyeva G.T.</i> Boshlang'ich sinf ta'limida innovatsion texnologiyalardan foydalanish	62
<i>Qahhorova A.Sh.</i> Interfaol metodlarning boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijodiy fikrlashni shakllantirishdagi ahamiyati	64
<i>Kurbanova Sh. N., To'ymurodova N.</i> Boshlang'ich ta'limga axborot kommunikatsiya vositalarini joriy etishda o'qituvchi innovatorligi	67
<i>Ro'ziyeva G. R.</i> Boshlang'ich sinflarda akt vositalari bilan o'qitish orqali ta'lim samaradorligini oshirish	70